

A FALU

Muzsla vasárnapja

Írja: Nagy János

2

A muzslai vasárnap átmentett egy keveset a régi jó idők vasárnapjainak derűjéből és mulatságaiból. A vasárnapi szórakozások különbözőek, mint ahogy a falu is két részre oszlik: „Partnak” a falu déli részét hívják, s nevét az ott áthúzódó magaslattól nyerte, a falu északi és középső, tehát Becskerek felé eső részét „Laposnak” hívják. Az utóbbi a város közelsége folytán mindjobban elvárosiasodik, míg a parton a patriarkális élet régi emlékeit is megtekinthetjük még. Itt találunk még régi pitvaros magyar házakat, melyeknek konyháit virágos tányérok díszítik. Az itt lakó családok is mintha jobban ragaszkodnának a régi idők méltóságteljes és inkább csendet kedvelő magyar típusához. A vasárnap délutánok itt csendesek. Az öreg magyarok összeülnek „tartlizni”, persze krétára. A lapon ezalatt hangosan folyik a multság, annál is inkább, mert itt még kocsma van egymásra tolva, s mind a négyben áll a tánc, még a legnagyobb mezőgazdasági munkálatok időszakán is. (A múlt évben érdekes kimutatást állított fel a szolgabíró, mely szerint az összes becskerek-járásbeli faluk együtvéve sem váltottak annyi vigalmi engedélyt, mint Muzsla egyedül).

A *bál* mindkét nembeli fiatalságnak legkedvesebb szórakozása. Már kora délután megkezdődik, de nyolc óra felé abba kell hagyni, mert ebben az időtájban „enged haza a csordás”. Ennek azután az a következménye, hogy a lányok hazamennek fejni. „Ölég baj az, amiknek nem köll haza mönni”, ott tudniillik nincs tehén. A fejs idejét a zenekar is jelzi egy rövid indulóval. Egy óra múlva megint tömve a kocsma. A lányok megfejték, a legények „elvégzélődtek” a lovak körül, meg is vacsoráztak s most újult erővel fognak a mulatozáshoz. A tambura-zene rákezdi a csárdást, a lányok szép sorban felállanak az ivó ajtajával szemben — természetesen valamennyinek mozog a lába — s a legények fejintéssel hívják őket táncba.

Muzslán a csárdásnak valami különös, egyedülálló formája divik, melyet seholsem láttam másutt. Itt nincs aprózás, reszkedtetés, hanem a széles, méltóságteljes mozdulat járja. Ha valamelyik legény ki akarja rakni, elengedi párját, átöleli egy-két barátja.

nyakát és járják turáni módon, a csizmaszárat verdesve. A lányok ezalatt ütemesen tipegnek előttük. Ilyenkor látni, milyen nagyszerű ütemérzékük van. A csárdás szövegét minden legény danolja a zenéhez. „Nem is legény, aki nem tud danóni“. A lassút rövid szünet után friss csárdás követi, melyet minden legény a lassúbeli párjával táncol végig. Ez a szokás annyira beidegződött, hogy a legény fel se kéri a lányt, hanem a lány figyel, mikor jön ki a legény az ivóból s maga megy utána a terem közepére táncolni. Tánc után a legény kezet fog a lánnyal és „egészségére“ kívánja a táncot s azután elmegy a többivel az ivóba, míg a lányok a táncterembe maradnak.

Nagy szokás a „kisértetés“ is. Ilyenkor a legény hangos nótaszóval, tapsolással táncol fel-alá a terembe, esetleg a kocma körül s természetesen az egész zenekar kíséri. Az ilyen kísértetés néha kihívása a vetélytársnak, akinek haragosa akad, ami legtöbbször lányok miatt van, egész este tüntetőleg mulat, zenével kísérteti magát az asztalához s miután a jó karcos hatása alatt indulata tetőfokra hágott, földhözcsap egy üveget és elkiáltja magát:

— Kinek baja! — vagy — Kinek baja, tögye!

Mindenki tudja, hogy kiknek van elszámolni valójuk egymással és örökre gyávnának bélyegzik azt, aki nem fogadja el a neki szánt „Kinek baját“. A jóvérű legény ilyenkor „Nekem bajom“ kiálltással odaröpít egy poharat. Erre aztán előkerülnek a bicskák, egészséges kis érvágás történik, amit néha két-három hétig is megfekszenek a szenvedő alanyok.

Régeinte sűrű volt a halálos végű bicskázás is. Akkoriban nem volt Muzslának se csendőrsége, sem rendőrsége, s Becskerekre kellett telefonálni rendőrségért. Nem volt akkor ritka eset az se, hogy a nekimelegedett legények úgy sebtibe, jól helybenhagyták a rendőrséget is. Egyszer maga a hírneves Reiter Oszkár rendőrkapitány is megjárta, mert őt is alaposan elagyabugyálták, mondván:

— Minek avatkozik be a mi dógunkba.

Ők aztán olyan alaposan elintézték a maguk dolgát, hogy hajnalra öten-hatan heverték összeszurkálva a kocma körül. Ilyen volt Muzslán a vasárnap éccaka a „régí jó világban“.

A régi híres verekedők ma már megülepedett, békés öreg bácsikák, akik sehogyse tudják megérteni, hogy ugyan mit kötözöködnék a fiatalok annyit egymással.

A bálakra a fiatalság bosszúságára eljárnak az asszonyok is, akik bizony nagyon megfigyelik, hogy ki kivel megy ki „libázni“. Libázásnak nevezik azt a kis lopott szerelmeskedést, amit táncszünetben a kocma udvarán bonyolítanak le. (Libáznak persze este a kiskapuban is).

Ne adj Isten, hogy valamelyik lány két legénnyel menne sétálni, azaz „libázni“ egy este. Az ilyet mindjárt szájára venné a falu. Éjfél felé a legények hazakíséretik a babájukat. Ilyenkor

folynak a „kinálkozás“-ok, régebben „uszakodás“, vagyis a legény kinálkozik a leánynak kísérőül, szeretőül. Ilyenformán:

- Válalj el, én rődös legény vagyok.
- Nem . . . nem tudom . . . másokhon is jársz, mögcsanál.
- Nem igaz a', nem járok én senkihön.
- Vasárnap is láttak . . .
- Vakújjon mög, aki látta.
- Hát kérdezd mög anyámtul.

Ez már a kedvező fordulat. Csak azért szabódott a lány, hogy „megadja a módját“. Ha a lány a legényt „elvallalja“, ez haza kíséri s azután minden „gyün estén“ eljár hozzá. „Gyün estének“ nevezik a kedd, csütörtök és szombat estét, mert ilyenkor járnak, azaz „gyünnnek“ a legények a lányhoz. Ennek aztán, ha megértik egymást, házasság lesz a vége, lakodalommal egybekötve, amit a következő számban fogok leírni.

Borsodi Ferenc:

Húszéves szemek

*Húsz esztendő vagyok.
Még nem láttam soha közlről
a kényes kedvű, lármás legényt:
a Gondot,
csak különös, meleg gyermekvágyakozások
csaltak csalóka könnyet
a szemembe.
Húsz esztendő vagyok.
Most csatolom föl lassan a vértem,
böngésem a tudományt, amit
évszázadok szültek és igyeksem
húsz évet élt magamhoz ölelni.
Mert azt mondják:
ellenség az Élet, amely
közeledik.
Már látom is messze, messze
és úgy tűnik,
mint valami nagy-nagy ragyogás,
boldogságszeker,
amely kiszórja a drága terhet
mig a közelemben ér.*